

MKB Barometer 2023

Uitkomsten mkb Nederland, *Productie*

Inhoud

1. Inleiding en methodologie
2. Samenvatting van de resultaten
3. Resultaten per onderwerp:
 - A. Financiële vooruitzichten en bedrijfsdoelen
 - B. Data, digitalisering en software
 - C. Boekhouding
 - D. Verantwoord ondernemen
 - E. Human Resources
4. Contact

1. Inleiding en methodologie

Over het MKB Barometer onderzoek

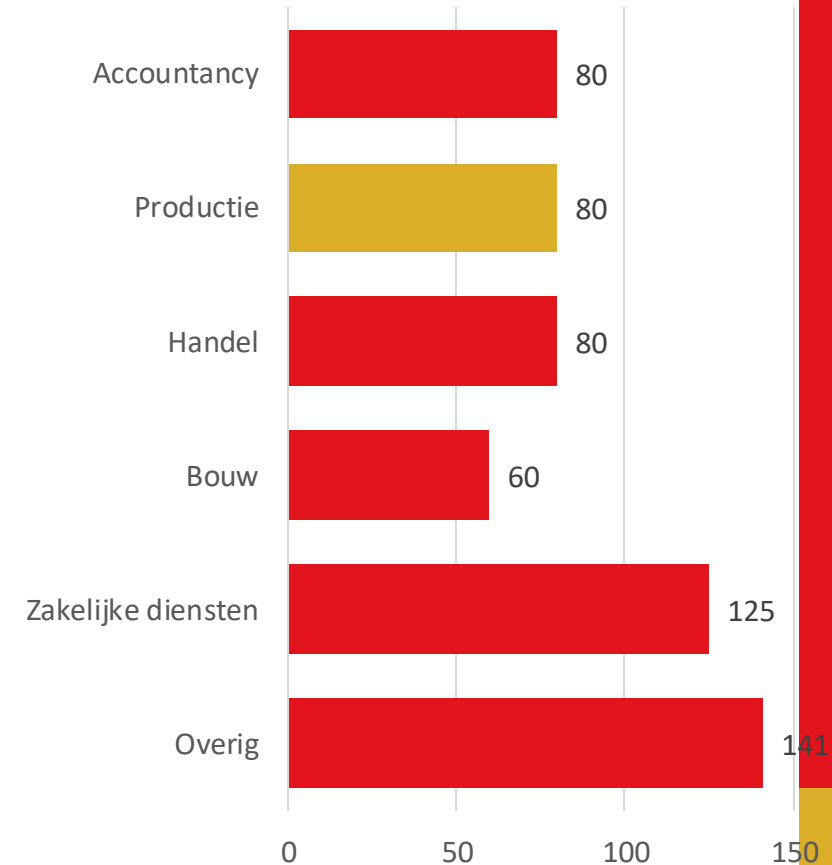
Met het MKB Barometer onderzoek houdt Exact vinger aan de pols bij het midden en kleinbedrijf (mkb). De MKB Barometer is een onderzoek naar zakelijke uitdagingen van het mkb, onder meer op het gebied van financiën, de rol van nieuwe technologieën, verantwoord ondernemen en human resources. Het is een terugkerend tweejaarlijkse onderzoek dat alweer voor de zevende keer is uitgevoerd in Nederland en België. Het onderzoek richt zich zowel op het mkb als geheel, als specifiek op enkele sectoren.

Methodologie

Onafhankelijk ICT-onderzoeksbureau [Pb7 Research](#) heeft in het begin van 2023 een willekeurige web-gebaseerde panel survey uitgevoerd onder van 1093 bedrijven in Nederland en België met 5 tot 250 werknemers. Desteekproef is zodanig ingericht dat er voldoende interviews binnen een beperkt aantal sectoren werden uitgevoerd om over die sectoren goed onderbouwde uitspraken te kunnen doen. Door de dataset te wegen, zijn de uitkomsten representatief gemaakt voor het gehele Nederlandse mkb (5 tot 250 werknemers). In Nederland zijn in totaal 566 interviews uitgevoerd, waaronder 80 productiebedrijven.

In deze samenvatting van de belangrijkste bevindingen vindt u de analyse en conclusies van Pb7 Research met betrekking tot de Nederlandse productiebedrijven in het mkb. De analyse betreft de interpretatie en visie van Pb7 Research. De opdrachtgever van het onderzoek is het niet per definitie eens met de gepresenteerde analyse.

Steekproef Nederland (N=566)

2. Samenvatting van de resultaten

Samenvatting MKB Barometer 2023, Productiebedrijven

In 2023 liet Exact voor de zevende keer het MKB Barometer onderzoek uitvoeren. Dit onderzoek, dat werd gehouden onder 566 Nederlandse mkb-bedrijven in het eerste kwartaal van 2023, waarvan 80 uit de productiesector, laat zien dat productiebedrijven voor veel uitdagingen staan. Het zijn dan ook economisch onzekere tijden. In de keten zien we nog altijd een tekort aan materialen en lange levertijden. De inflatie is door de geopolitieke situatie ongekend hoog en er is een groot tekort aan personeel.

Omzet- en winstverwachtingen en uitdagingen

Ondernemers in de productiesector zijn gematigd over hun omzet- en winstverwachting voor 2023. De inflatie is daar een belangrijke oorzaak van. Veel productiebedrijven zien dat het een negatieve impact heeft op hun productie en omzet. Bovendien kunnen veel bedrijven de duurdere grondstof- en productiekosten niet zo maar doorberekenen aan hun klanten. De belangrijkste sectorspecifieke zakelijke uitdaging voor 2023 is dan ook de problemen in de toeleveringsketen. Maar we zien ook dat productinnovatie op een gedeelte eerste plaats staat. Productiebedrijven zetten dan ook vooral in op het introduceren van nieuwe producten om hun bedrijfsdoelen te realiseren. We moeten wel constateren dat het omarmen van nieuwe verdienmodellen daarbij tijdelijk wat op de achtergrond is geraakt.

Digitalisering

De alsmaar stijgende kosten en krappe arbeidsmarkt vergroten de noodzaak om efficiënt te werken. Digitalisering en automatisering kunnen daarbij helpen. Uit het MKB Barometer onderzoek blijkt dat productiebedrijven daarom inderdaad vooral naar digitalisering kijken om processen te automatiseren. Ook willen ze graag meer sturen op

data, maar beschikken ze daarvoor nog niet over de juiste tools.

Boekhoudkundige uitdagingen

Kijken we specifiek naar boekhoudkundige uitdagingen, dan zien we dat productiebedrijven vooral minder administratieve druk willen en betere financiële inzichten. Ook de accountant speelt daarin een belangrijke rol. Productiebedrijven verwachten steeds meer waarde van de accountant. Door online samen te werken beschikken beide partijen over betere data, waardoor beter advies kan worden geleverd en beter en sneller gestuurd kan worden.

Verantwoord ondernemen en Human Resources

Voor het eerst vroegen we respondenten van het MKB Barometer onderzoek naar hun mening over verantwoord ondernemen. Een hot topic zo blijkt, want voor 59% van de mkb'ers in de productiesector is verantwoord ondernemen een belangrijke bedrijfsdoelstelling. Voor productiebedrijven geldt dat ze vooral naar duurzaamheid kijken, zowel binnen de eigen organisatie als bij toeleveranciers. Ook op het gebied van diversiteit en inclusie wordt actief beleid gevoerd door 30% van de Nederlandse productiebedrijven.

Op het gebied van HR hebben productiebedrijven vooral veel moeite met een combinatie van het opvangen van verlof- en verzuim en het vervullen van vacatures. Het introduceren van selfservice in de verlof en verzuimadministratie zou daarbij een bijdrage kunnen leveren. Verder zien we dat productiebedrijven blijven investeren in digitale middelen om efficiënt en veilig vanuit huis te kunnen werken.

3A. Uitkomsten:

Financiële vooruitzichten en bedrijfsdoelen

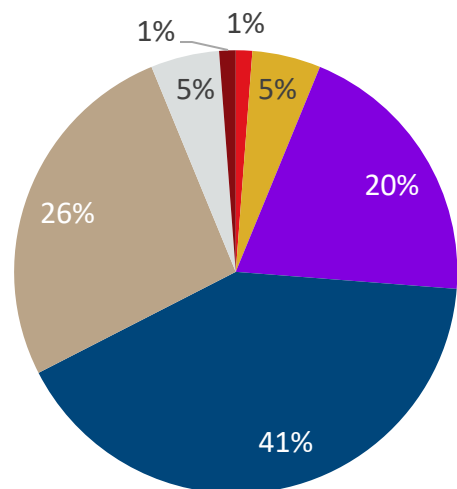
Omzet- en winstverwachtingen

Nederlandse mkb-bedrijven staan in 2023 voor vele uitdagingen. Hoewel de Covid-19-pandemie officieel voorbij is, zijn de economische gevolgen ervan nog altijd merkbaar: materiaal schaarste en lange levertijden zijn nog steeds aan de orde van de dag. Bovendien drijft de geopolitieke situatie de prijzen op en blijkt de krapte op de arbeidsmarkt een structurele uitdaging. Dat deze uitdagingen productiebedrijven bezighouden, zien we terug in de resultaten van het Exact MKB Barometer onderzoek.

Positieve winstmarge is moeilijk in 2023: 35% verwacht een neutrale winstmarge te realiseren
26% van de productiebedrijven verwacht dit jaar een krimpende omzet. In de meeste gevallen gaat het om een beperkte krimp, maar bij een kleine groep is de afname sterk of zelfs zeer sterk. Daar staat aan de positieve kant tegenover dat 32% verwacht te gaan groeien. Desondanks is de groeiverwachting matig in vergelijking met andere jaren. Er is gelukkig maar een beperkte groep productiebedrijven dat hierdoor echt in de problemen zou kunnen komen: 14% verwacht verlies te lijden in 2023, toch meer dan in alle andere onderzochte sectoren. En daar staat tegenover dat ook maar 52% verwacht om echt

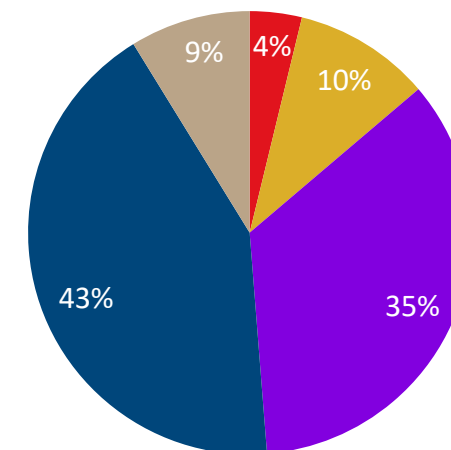
= exact

Verwacht u dat uw omzet toe- of afneemt in 2023?

- Zeer sterke afname (meer dan 10%)
- Sterke afname (-5 tot -10%)
- Afname (-5% tot -2%)
- Stabiel (-2% tot +2%)
- Toename (2% tot 5%)
- Sterke toename (5% tot 10%)
- Zeer sterke toename (meer dan 10%)

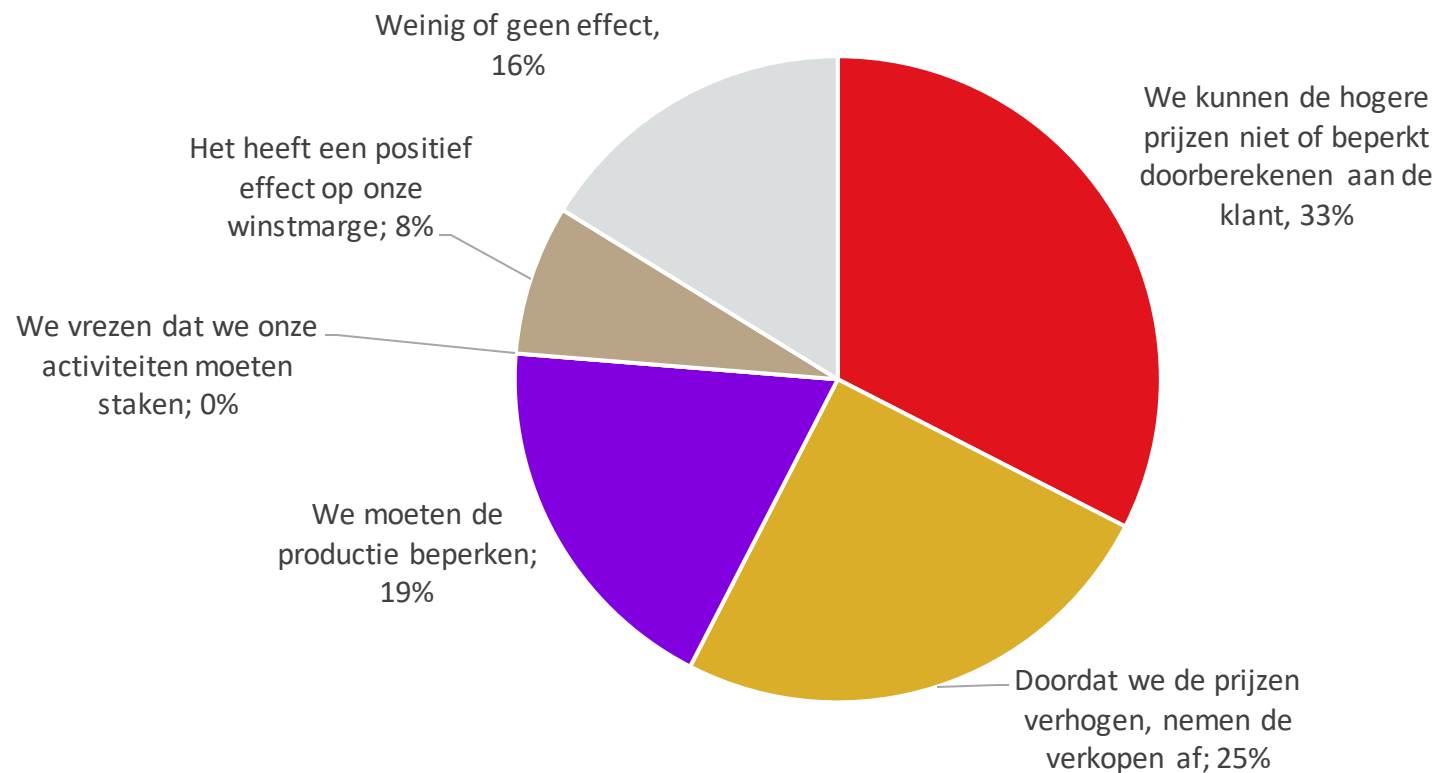
Verwacht u in 2023 een positieve dan wel een negatieve nettowinstmarge?

- Sterk negatief (meer dan 10%)
- Licht negatief (-10% tot -2%)
- Neutraal (-2% tot +2%)
- Licht positief (2% tot 10%)
- Sterk positief (meer dan 10%)

Het effect van inflatie

Op welke manier heeft de inflatie (zoals hogere energie- en grondstofprijzen) effect op uw bedrijfsresultaat?

Productiebedrijven zien de omzet onder druk staan door de hoge inflatie

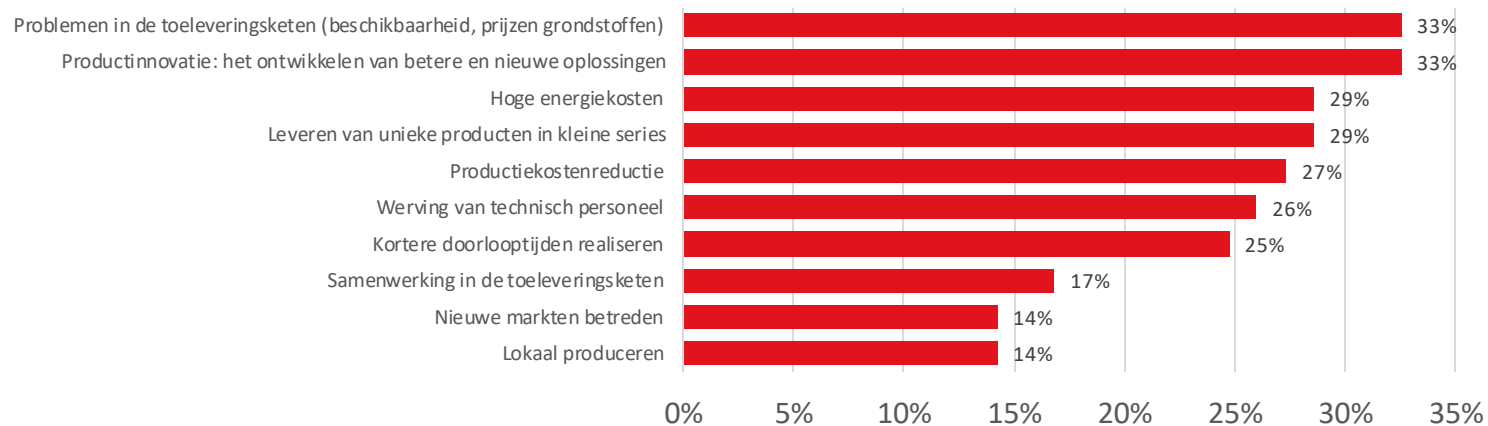
Zoals gezegd hebben productiebedrijven relatief veel last van de hoge inflatie die het gevolg is van de huidige geopolitieke situatie. Dat heeft impact op zowel de omzet als winstgevendheid van de sector in 2023.

Er zijn vooral veel productiebedrijven die zullen merken dat de (groei van de) omzet onder druk komt te staan: een op de vier (25%) ziet dat de verkopen onder druk komen te staan doordat ze hogere prijzen moeten berekenen; en een op de vijf (19%) moet de productie beperken.

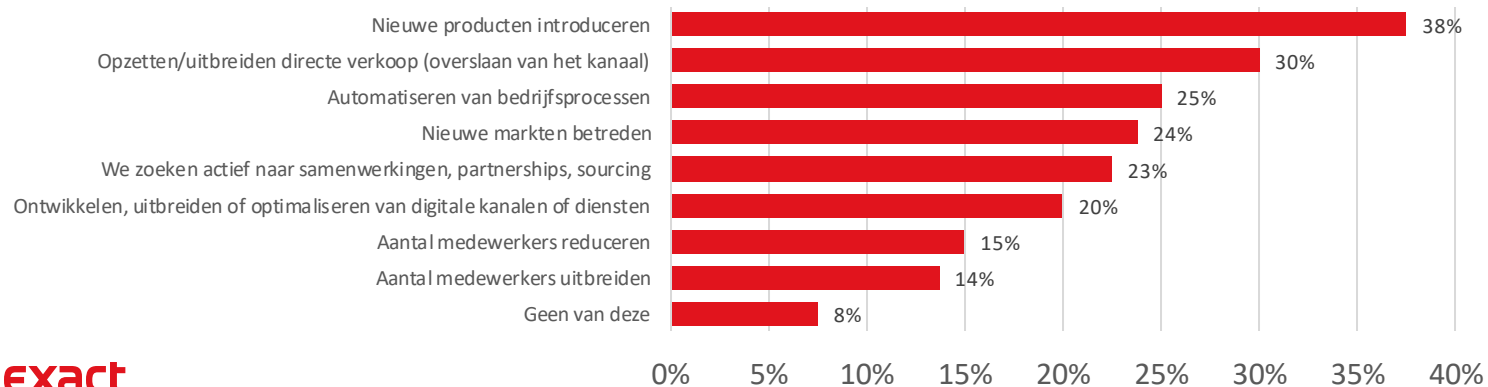
In ieder geval een op de drie ziet vooral een impact op de winstgevendheid: 35% stelt dat ze de hogere prijzen niet (volledig) door kunnen berekenen aan de klant.

Uitdagingen en bedrijfsdoelen

Wat zijn voor uw organisatie de drie belangrijkste sectorspecifieke uitdagingen?

Welke middelen bent u van plan te gebruiken om uw bedrijfsdoelen voor 2023 te realiseren?

De geopolitieke situatie is bepalend voor de uitdagingen in de productiesector

De geopolitieke situatie is in belangrijke mate bepalend voor de uitdagingen in de productiesector. Zowel problemen in de toeleveringsketen (33%) als hoge energiekosten (29%) staan in de top-3 van sectorspecifieke uitdagingen.

Tegelijkertijd zien we dat belangrijke sectorspecifieke uitdagingen als productinnovatie, productiekostenreductie en de werving van technisch personeel niet minder groot zijn geworden. We zien dan ook bijvoorbeeld dat het introduceren van nieuwe producten als het belangrijkste middel (38%) wordt beschouwd om de bedrijfsdoelen in 2023 te realiseren.

Dat de werving van technisch personeel een even grote uitdaging is gebleven (26%), zegt iets over de structurele uitdagingen op de arbeidsmarkt. Interessant genoeg zet de sector meer in op automatisering (25%) dan op het aantrekken van medewerkers (14%).

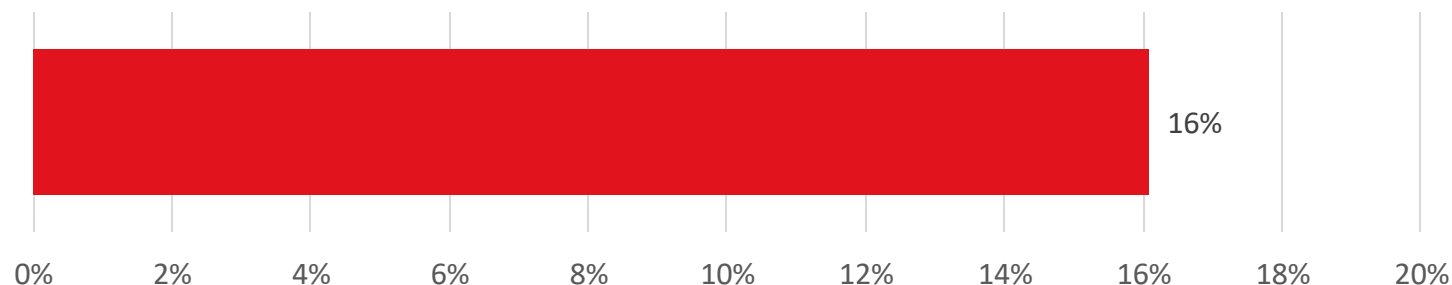
Uitdagingen met zendingen

Niet tijdig leveren kost de sector miljarden en verdient daarom meer aandacht

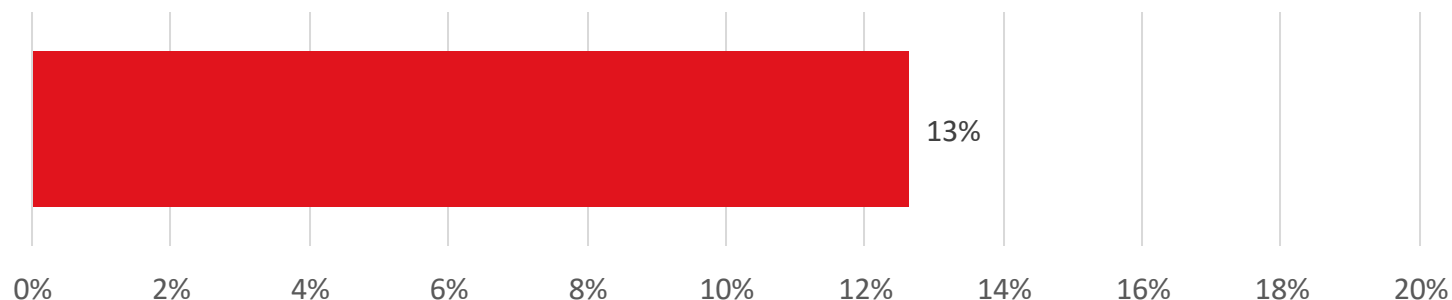
Op dit moment wordt een op de zes van alle zendingen met een of meer fouten geleverd. Dat zou geen probleem zijn, als alle klanten dat zouden accepteren. Toch geven de respondenten dat bij een late levering er een kans van 13% is dat een klant niet bij ze terugkeert.

De combinatie van foutieve leveringen en klanten die als gevolg daarvan vertrekken, komt overeen met een gemiddeld jaarlijks omzetverlies van 2,0%. Doorgerekend staat dat gelijk aan een gezamenlijke gedeerde omzet van € 2,9 miljard.

Hoeveel procent van alle zendingen wordt te laat of met één of meerdere fouten opgeleverd?

Hoeveel procent van uw klanten raakt u op jaarbasis kwijt als u niet op tijd heeft geleverd of als er een of meerdere fouten in de zending zitten?

Nieuwe verdienmodellen

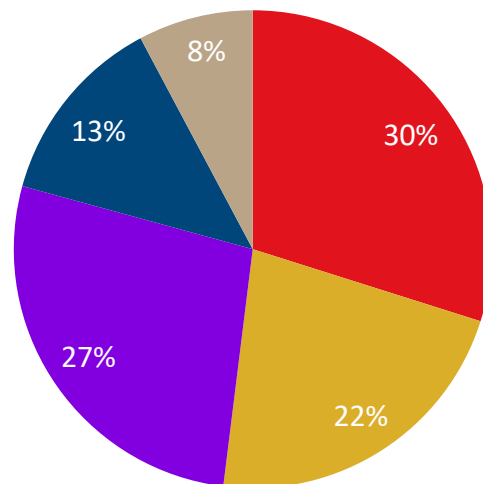
Nieuwe verdienmodellen staan even op pauze en bereiden zich voor op nieuwe golf

Productiebedrijven kijken voor de toekomst niet alleen naar geopolitieke rust en productinnovatie. Ze zijn ook op zoek naar nieuwe verdienmodellen, die (veelal) mogelijk gemaakt worden door digitalisering.

Een belangrijk voorbeeld is het direct leveren aan consumenten. Online verkopen maken het mogelijk om het kanaal over te slaan. 21% van de productiebedrijven doet dit inmiddels al. Dat is een afname in vergelijking met de coronaperiode, toen "online" piekte. De terugval lijkt tijdelijk, want we zien dat de helft van alle producenten er momenteel over nadenkt of zelfs concrete plannen voor heeft.

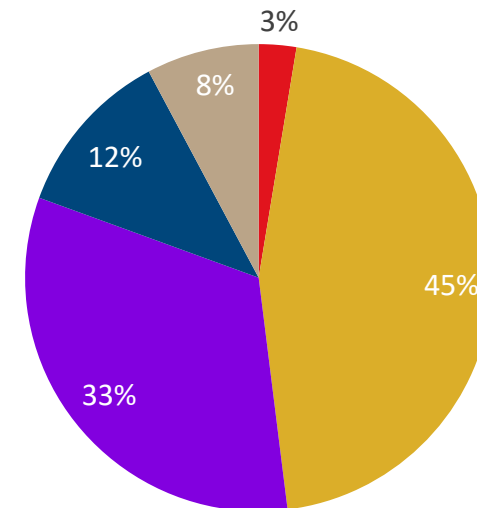
Een andere ontwikkeling, die meer vanuit de vraag komt, is het toenemende aantal orders voor kleinere series. We zien dat die verschuiving nog steeds plaatsvindt, maar wel heel geleidelijk. Op dit moment noemt 8% het gangbaar, maar zien veel bedrijven het veranderen. Bij 12% verandert het snel en bij 33% gaat het vrij geleidelijk.

Levert u producten direct aan de consument, waarbij u het traditionele kanaal omzeilt

- Nee, daar zien we niets in
- Nee, maar we denken erover na
- Nee, maar we hebben concrete plannen
- Ja, maar beperkt
- Ja, grotendeels of volledig

Merkt u dat klanten steeds vaker orders plaatsen voor kleinere series?

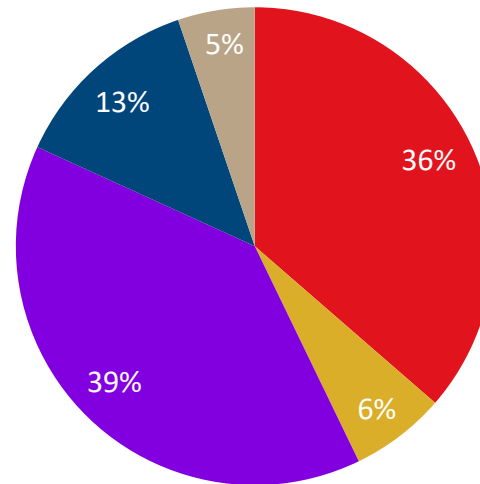

- Nee, ze vragen om grotere series
- Nee, er is geen verandering
- Ja, maar het is een langzame verandering
- Ja, het verandert snel
- Ja, dit is nu gangbaar

Een volgende belangrijke trend is dat steeds meer productiebedrijven producten als een dienst leveren. In plaats van dat afnemers eenmalig betalen voor de aanschaf van een product, betalen ze voor het gebruik daarvan. De fabrikant kan daarbij de hele levenscyclus ondersteunen, van aanschaf, installatie en onderhoud tot aan vervanging en recycling. Ook hier zien we een afname van 29% naar 18% post-corona. En ook hier zien we dat de terugval tijdelijk is, met veel concrete plannen onder productiebedrijven.

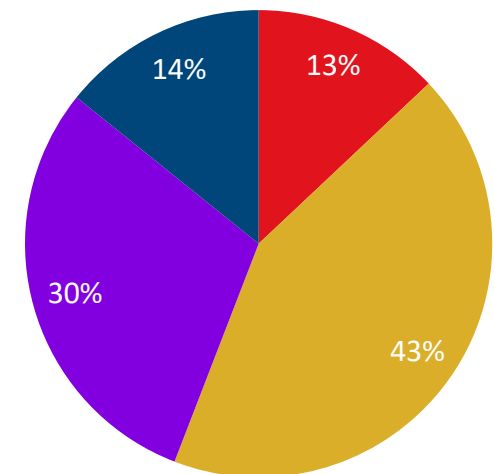
Een vergelijkbare terugval zien we in de investeringen in serviceontwikkeling (in plaats van productontwikkeling). Ook dat is op een lager pitje komen te staan, met nog maar 13% die vooral inzet op serviceontwikkeling en 30% waarbij beide type investeringen gelijk op gaan. Momenteel ligt de prioriteit voorlopig op productontwikkeling en is er een zekere pas op de plaats voor wat betreft nieuwe verdienmodellen.

Levert u producten als een dienst, waarbij klanten niet voor de aanschaf, maar voor het gebruik betalen?

- Nee, daar zien we niets in
- Nee, maar we denken er over na
- Nee, maar we hebben concrete plannen
- Ja, maar beperkt
- Ja, grotendeels of volledig

Investeert u meer in serviceontwikkeling, of meer in productontwikkeling?

- Serviceontwikkeling
- Productontwikkeling
- Gaat gelijk op
- Geen van beide

3B. Uitkomsten:

Data, digitalisering en software

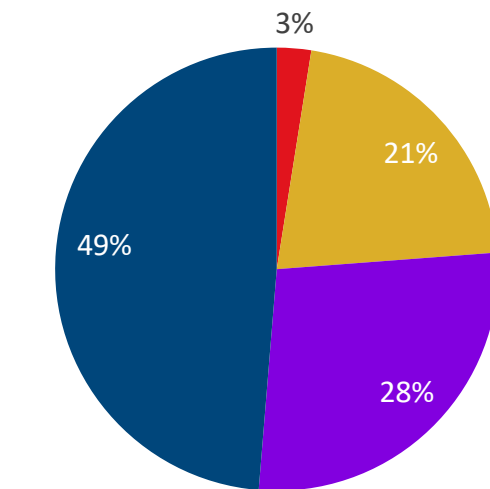
Data

Productiebedrijven willen vaker gaan sturen op data

Veel mkb-bedrijven staan nog wat huiverig tegenover datagedreven werken en beslissen. Bij productiebedrijven zien we dan ook dat data nu nog maar een beperkte rol spelen bij het nemen van beslissingen. Bij maar 3% zijn data leidend en bij nog eens 21% in sommige gevallen leidend. Maar meestal hebben data maar een ondergeschikte rol.

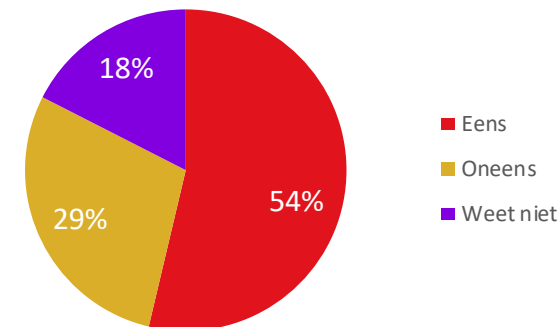
Toch gaf in het onderzoek 54% van de productiebedrijven aan dat data-analyses tot betere zakelijke beslissingen leiden. Veel bedrijven willen dus meer gaan sturen op data. Daarom staan ze bovendien open voor nieuwe softwaretools (55%). Voorlopig zien we dus dat in deze sector de ondernemer en diens medewerkers de beslissingen blijven nemen, maar dat ze daarbij steeds vaker ondersteund gaan worden door nieuwe, slimme tools.

Hoe belangrijk is een goed inzicht in data (klantgegevens, voorraadgegevens, financiële gegevens) bij het nemen van beslissingen (reageren op een klant, planning, etc.) binnen uw organisatie?

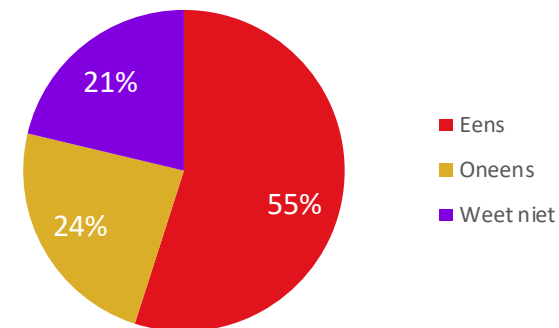

- Data zijn altijd leidend
- Data zijn soms leidend, soms ondersteunend
- Data zijn ondersteunend
- Data spelen een beperkte rol binnen onze organisatie

Ik geloof dat data-analyses leiden tot betere zakelijke beslissingen

We willen veel meer sturen op data en staan daarom open voor nieuwe softwaretools

De bijdrage van digitalisering

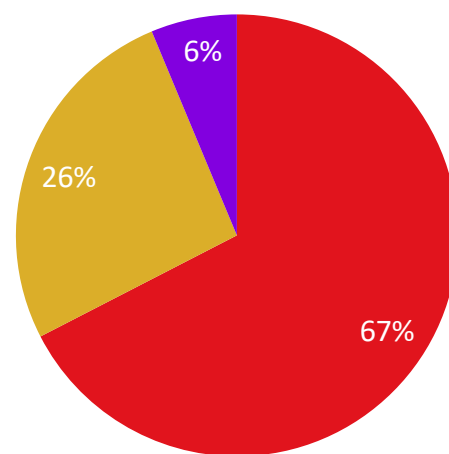
Productiebedrijven zetten digitalisering vooral in om efficiencywinst te kunnen realiseren

Bij het aangaan van zakelijke uitdagingen, kunnen productiebedrijven analoge (mensen en processen) en digitale middelen aanwenden. Digitalisering en automatisering speelt bij veel bedrijven een belangrijke rol in meerdere opzichten. Bij 67% van de productiebedrijven heeft digitalisering dan ook een hoge prioriteit.

Voor veel bedrijven betekent digitalisering een kans om taken te automatiseren, zodat ze efficiënter kunnen werken (59%) en meer tijd overhouden om de kwaliteit van het werk te optimaliseren (35%). Voor veel respondenten gaat dat hand in hand, hoewel efficiency de boventoon voert.

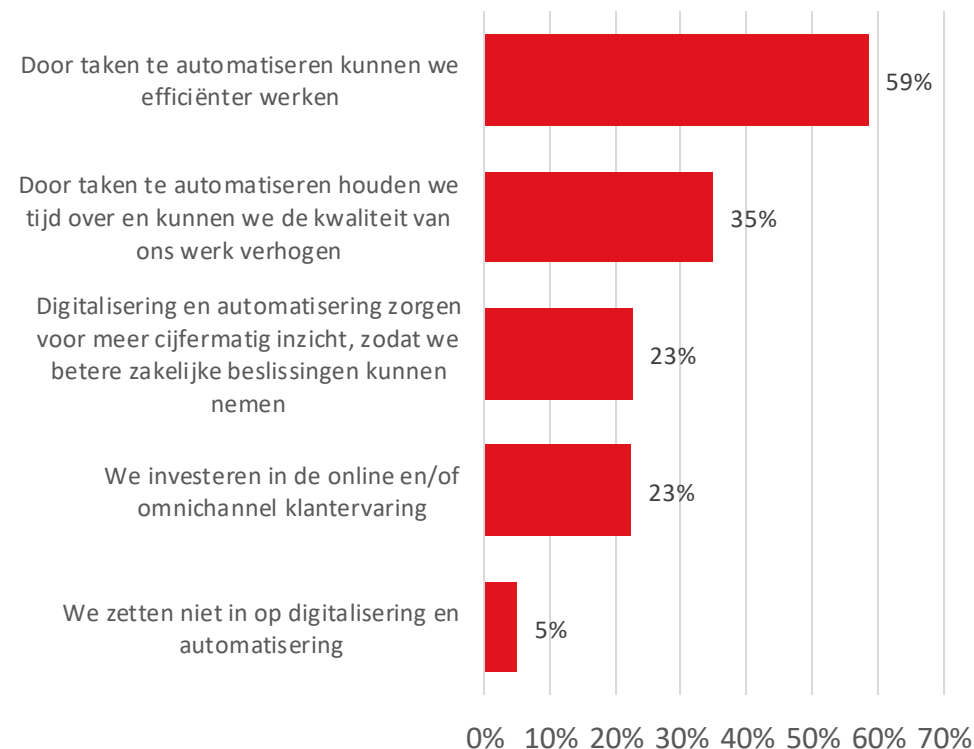
Ook ziet een op de vier productiebedrijven (23%) in dat digitalisering leidt tot betere inzichten in de eigen bedrijfsvoering. Met een goed cijfermatig inzicht verwachten ze betere zakelijke beslissingen te kunnen nemen. Tenslotte investeert nog een behoorlijke groep in de online klantervaring.

Digitalisering van ons bedrijf heeft een hoge prioriteit

■ Eens
■ Oneens
■ Weet niet

Hoe zet uw organisatie digitalisering en automatisering in om uw bedrijfsdoelen voor de komende jaren te realiseren?

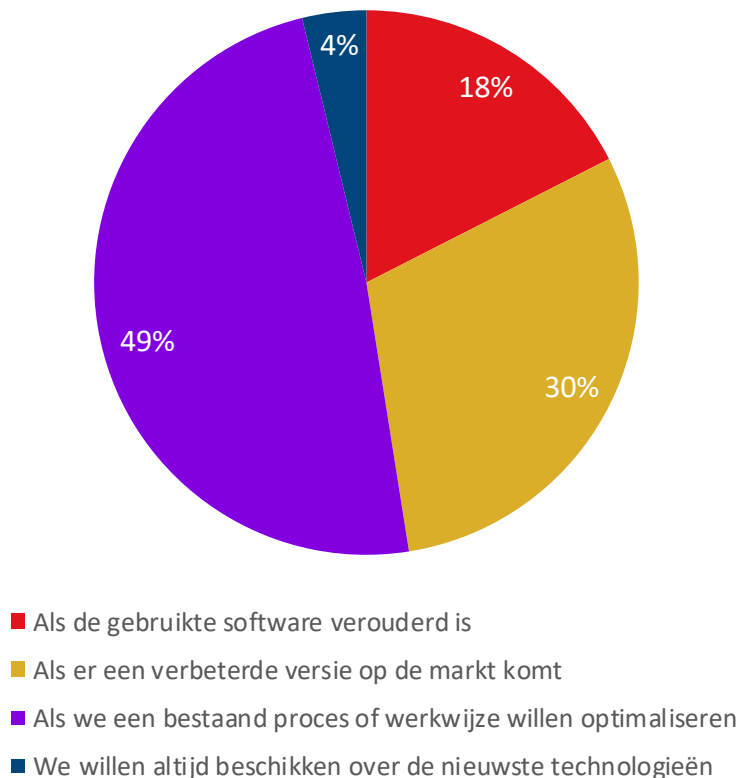
Software

Boekhoudsoftware zit veelal in de cloud, maar sectorspecifieke software moet de slag vaak nog maken

Productiebedrijven gaan vooral op zoek naar nieuwe zakelijke software als ze een proces of werkwijze willen optimaliseren (49%). Zo kunnen ze bijvoorbeeld productiekosten reduceren of de boekhouding efficiënter maken. Voor een behoorlijk grote groep productiebedrijven (30%) is de aankondiging van een verbeterde versie de belangrijkste aanleiding.

Doordat steeds meer productiebedrijven gewend raken aan het gebruik van applicaties uit de cloud, raken ze steeds meer gewend aan automatische verbeteringen. De meest gebruikte applicatie uit de cloud is de boekhouding (39%), gevolgd door CRM en de HR-administratie. Beide hebben een flinke sprong naar de cloud gemaakt in de afgelopen 2 jaar. Voor de meest sectorspecifieke toepassingen zien we dat nog niet: productie en voorraadbeheer draaien nog altijd voornamelijk op de eigen servers.

Op welk moment besluit u om op zoek te gaan naar een nieuw zakelijk softwarepakket?

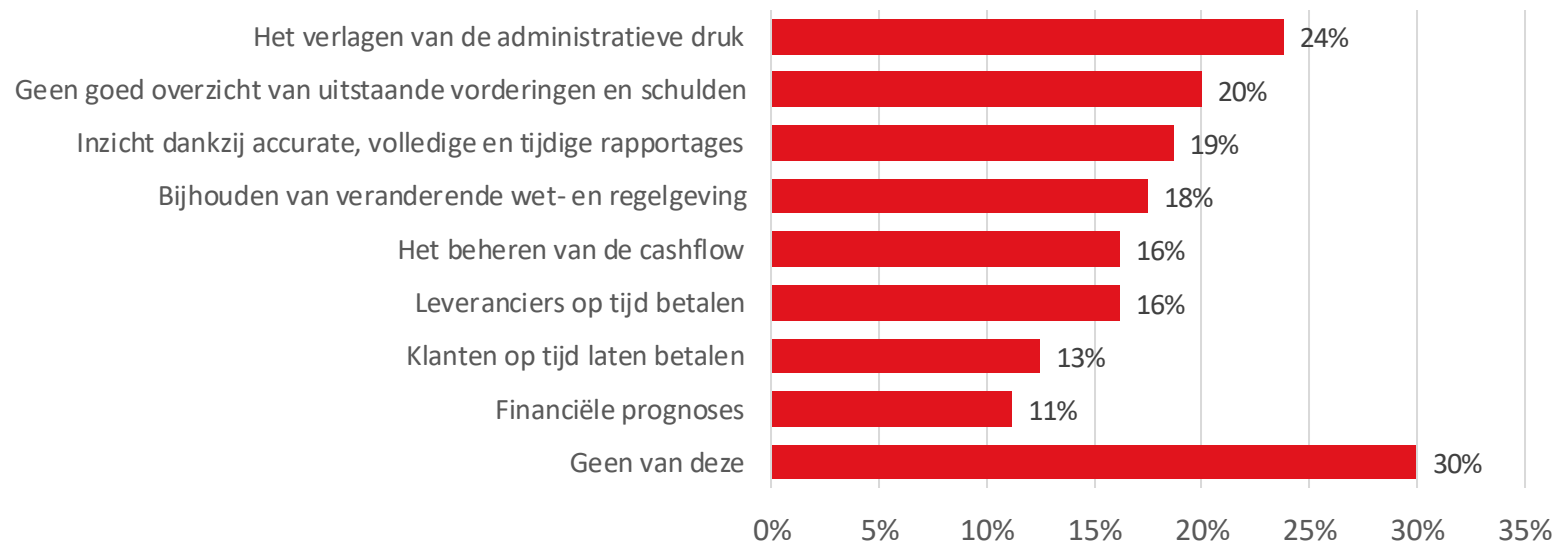
Gebruikt uw bedrijf een specifiek softwarepakket voor de volgende processen? Zo ja, hoe? [% cloud]

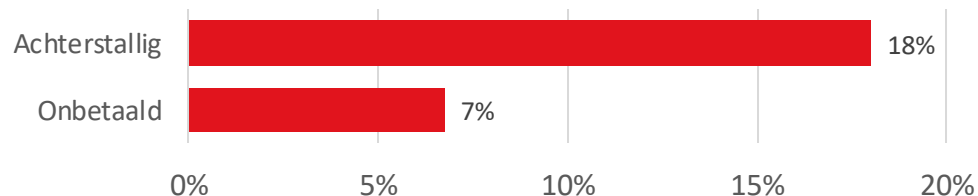
3C. Uitkomsten: *Boekhouding*

Boekhoudkundige uitdagingen

Wat ziet u als de grootste uitdagingen in de financiële administratie?

Welk percentage openstaande facturen is achterstallig?
Welk percentage facturen wordt uiteindelijk niet betaald?

Productiebedrijven willen minder administratieve druk en betere financiële inzichten

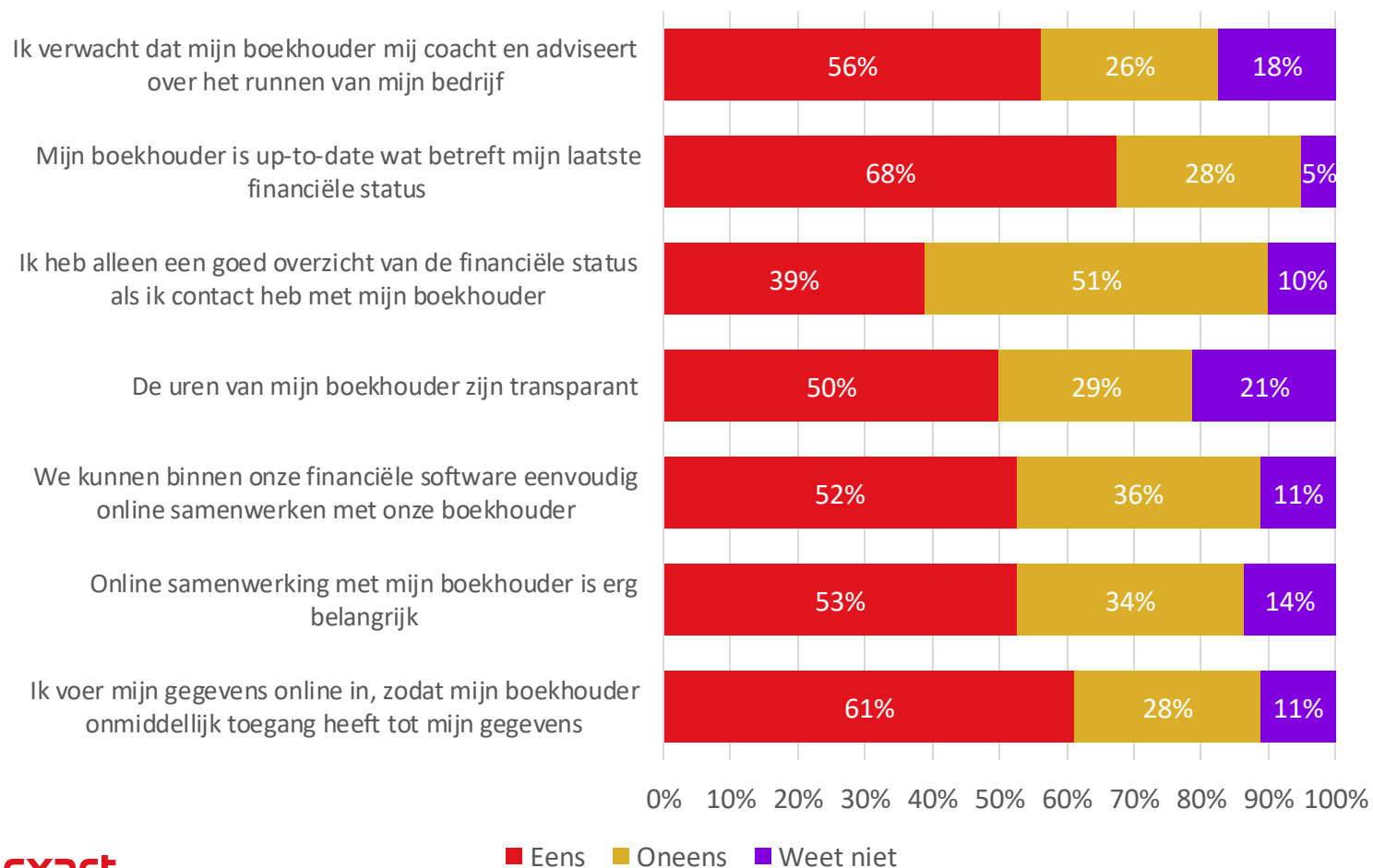
In de financiële administratie hebben productiebedrijven ruwweg met twee typen uitdagingen te maken. Aan de ene kant kost het bijhouden de administratie veel tijd, die de ondernemer liever op een andere manier zou besteden. Het verlagen van de administratieve druk (24%) staat dan ook bovenaan de lijst met uitdagingen.

Aan de andere kant worstelen veel productiebedrijven met het verkrijgen van een goed overzicht. Dat kost op zijn beurt nog meer kostbare tijd. Bovendien is het lastiger om tijdig te sturen op situaties die daarom vragen. Zo ontbreekt het vaak aan een goed overzicht van de uitstaande vorderingen en schulden (20%) en zijn rapportages vaak onvoldoende accuraat, volledig en/of tijdig (19%).

We zien verder dat 18% van de openstaande facturen achterstallig is. En gemiddeld wordt 7% van alle facturen zelfs helemaal nooit betaald.

Samenwerking met de accountant

Bent u het eerder eens of oneens met de volgende uitspraken?

Door online samen te werken met de boekhouder kan deze beter en sneller adviezen geven

De meeste productiebedrijven in het midden- en kleinbedrijf werken nauw samen met hun accountant en verwachten een zekere mate van coaching en advies (56%). Aangezien de accountant veel gegevens verwerkt die van groot belang zijn voor de bedrijfsvoering, is het essentieel om snel inzicht te hebben in deze gegevens.

Daarom vinden veel mkb'ers het belangrijk om online samen te werken (53%), te beginnen met het online aanleveren van data. Hoe sneller de accountant toegang heeft tot deze gegevens, des te sneller kan hij of zij feedback geven. Dit kan persoonlijk gebeuren - aangezien veel bedrijven coaching en advies verwachten - of via bijvoorbeeld een online dashboard in het financiële softwarepakket. Veel productiebedrijven (52%) geven dan ook aan dat ze over financiële software beschikken, waarbinnen ze eenvoudig online kunnen samenwerken met de accountant.

3D. Uitkomsten: *Verantwoord ondernemen*

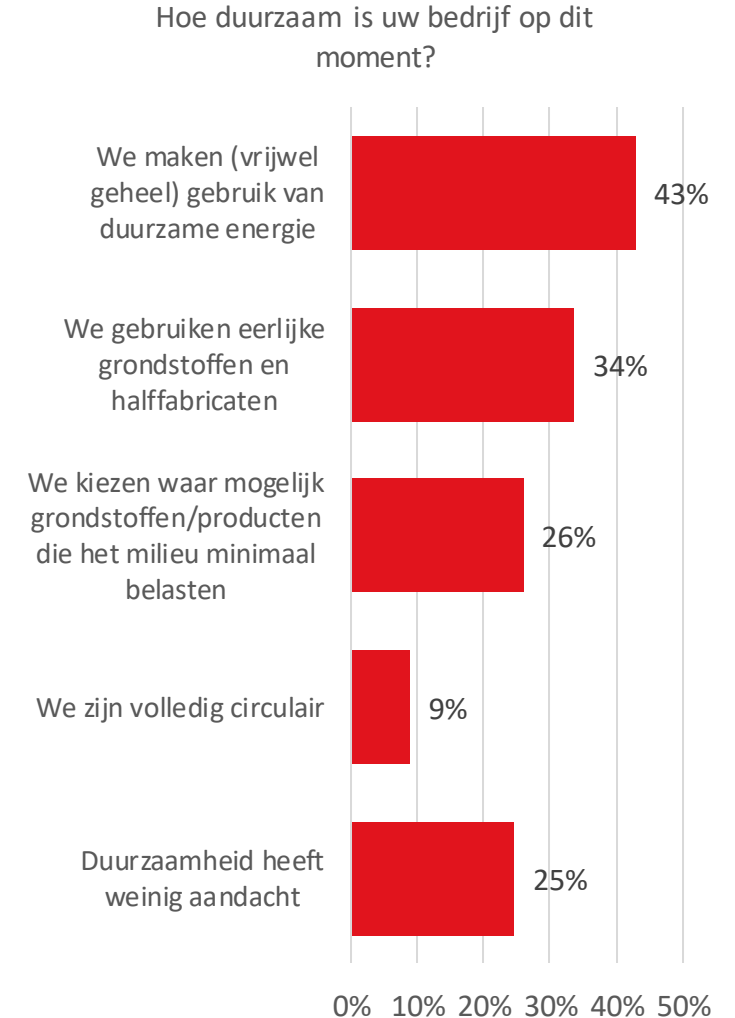
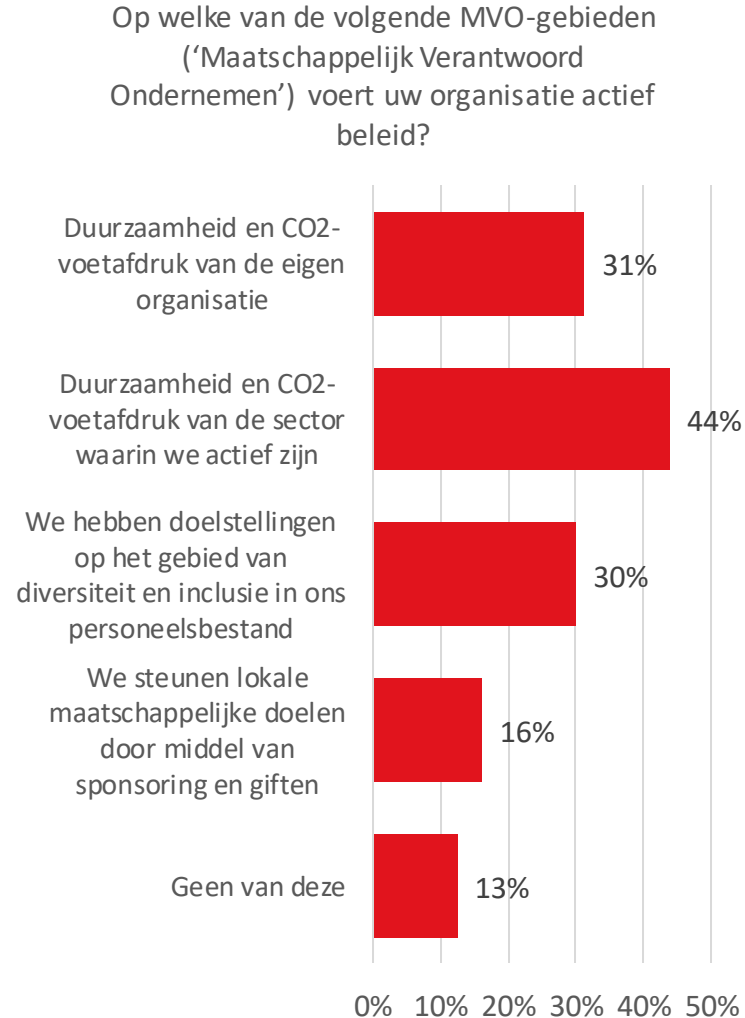
Verantwoord ondernemen

Productiebedrijven zoeken naar duurzaamheid in de gehele keten

67% van de Nederlandse productiebedrijven beschouwt maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) als een belangrijke doelstelling voor zijn of haar bedrijf. Voor 20% van de Nederlandse productiebedrijven in het mkb is het zelfs een top-3 (algemene) zakelijke uitdaging. Hoewel het natuurlijk altijd beter kan, loopt de sector daarmee voor op veel andere sectoren.

Bijna een op de drie voert actief beleid op duurzaamheid van de eigen organisatie en zelfs 44% van de sector. We moeten dit waarschijnlijk lezen als duurzaamheid bij het bedrijf zelf en in de toeleveringsketen. Veel productiebedrijven kiezen bijvoorbeeld voor grondstoffen die het milieu zo min mogelijk belasten (26%).

Ook op het gebied van diversiteit zijn vrij veel bedrijven actief. 30% heeft doelstellingen geformuleerd om het personeelsbestand inclusiever te maken.

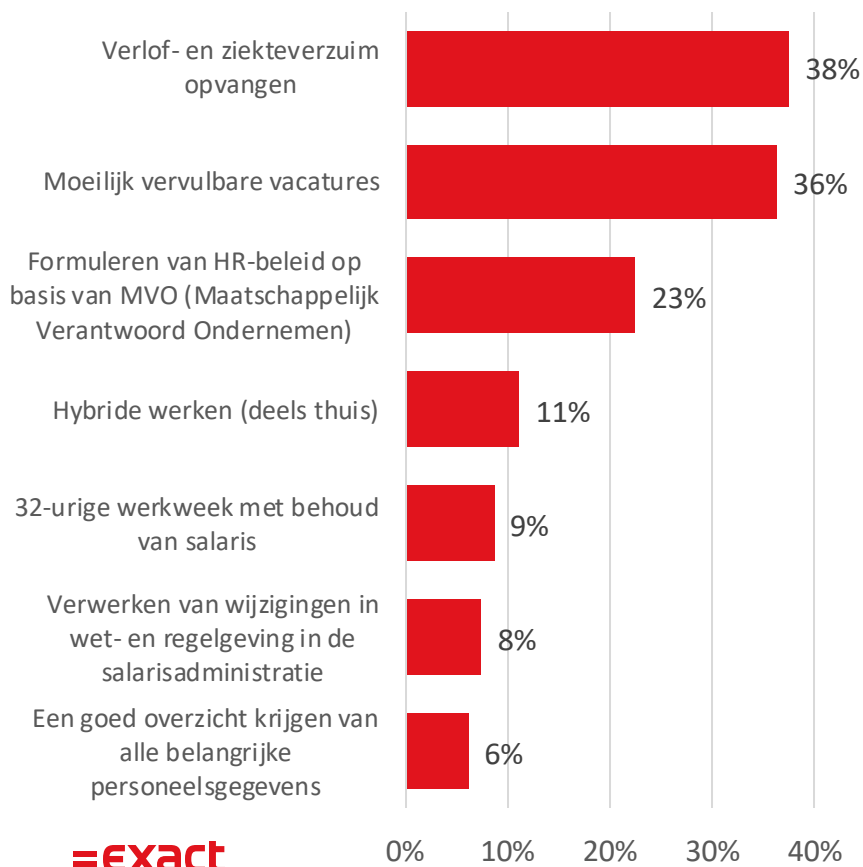

3E. Uitkomsten:

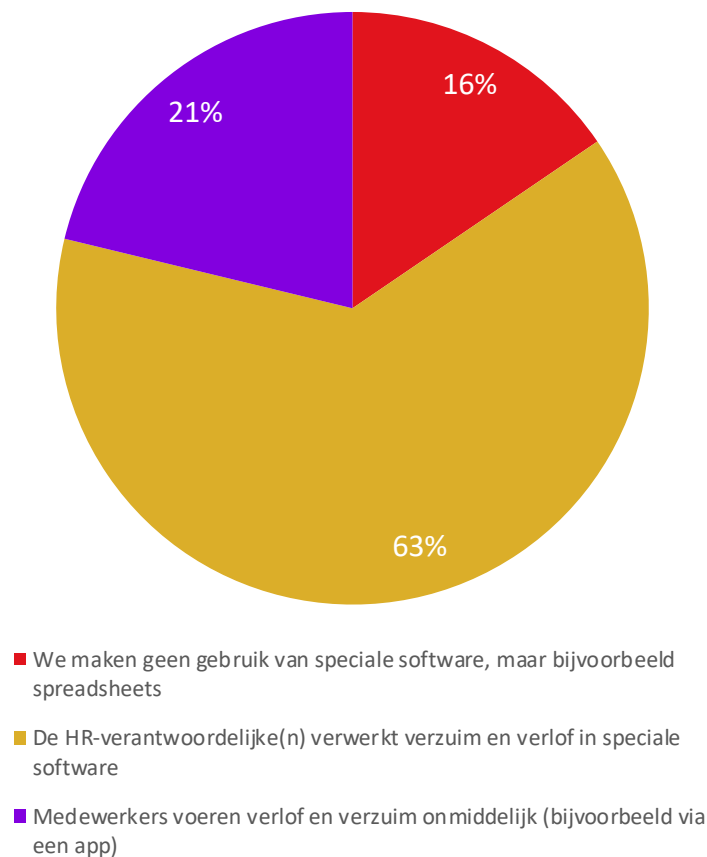
Human resources

HR-uitdagingen

Wat ziet u als de belangrijkste HR-uitdagingen voor uw organisatie op dit moment? (Top-7 antwoorden)

In welke mate is de administratie van verzuim en verlof gedigitaliseerd?

HR heeft de handen vol aan het op peil houden van de bezetting

Op het gebied van HR worstelen productiebedrijven vooral met moeilijk vervulbare vacatures (36%). Door de krappe arbeidsmarkt is het moeilijk om aan voldoende personeel te komen. Die uitdaging is extra groot waar het technisch personeel betreft. Doordat het vaak lang duurt voordat vacatures zijn ingevuld, hebben productiebedrijven bovendien een extra uitdaging in het opvangen van verlof en ziekteverzuim (38%).

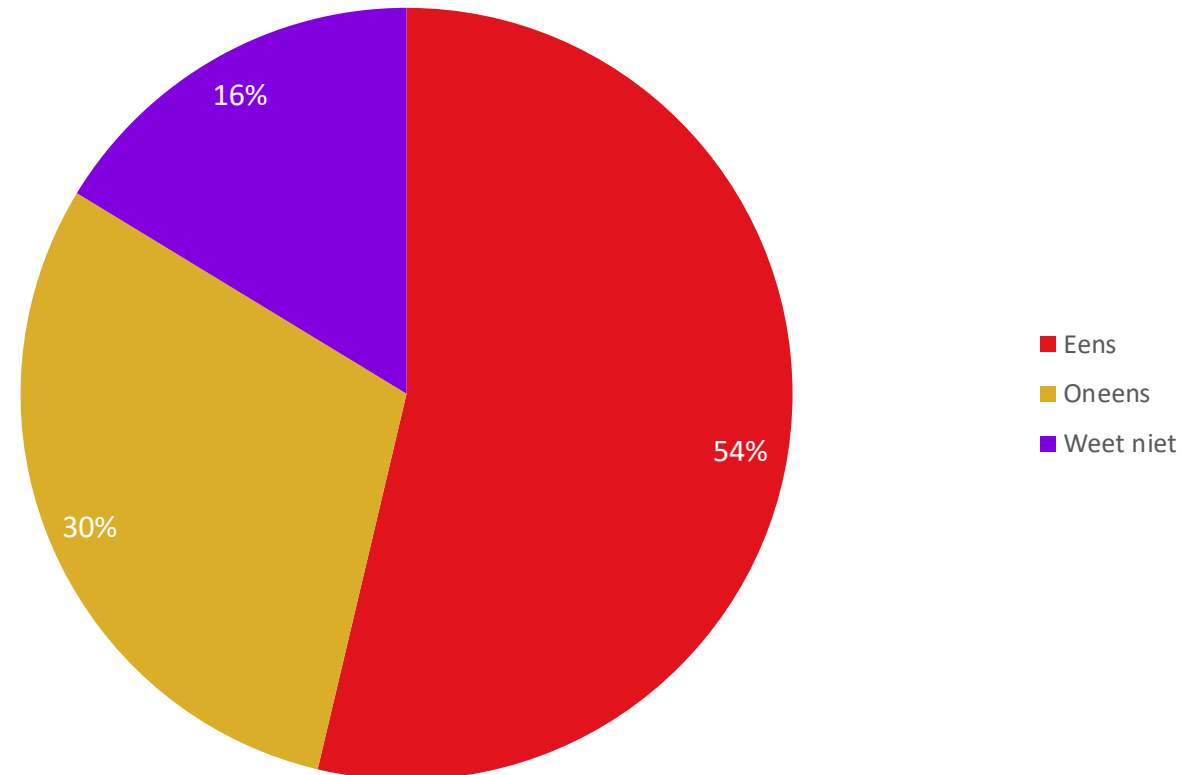
Het verwerken van verzuim en verlof is meestal een taak voor de HR-medewerker(s). Vooralsnog zien we maar binnen een op de vijf productiebedrijven dat de verlofadministratie via selfservice plaatsvindt. Toch kan dat schelen in de administratieve last. Ook wordt zo de manager of planner tijdiger geïnformeerd, zodat deze sneller maatregelen kan treffen.

Thuiswerken

Productiebedrijven investeren verder in digitale middelen om hybride te kunnen werken

In de productiesector is het voor veel medewerkers niet mogelijk om thuis te werken. Toch zijn er ook veel medewerkers werkzaam in bijvoorbeeld commerciële functies, administratie of management, functies die minder aan een locatie gebonden zijn. Tijdens corona hebben ze ervaren dat het goed mogelijk is en aangenaam kan zijn om hybride te werken. Om dit te ondersteunen, blijven veel productiebedrijven (54%) investeren in digitale faciliteiten om thuis te kunnen werken.

We investeren in digitale faciliteiten om efficiënt en veilig hybride te kunnen werken (zodat medewerkers deels vanuit huis kunnen werken)

4. Contact

Contact

Auteursrecht

Het is toegestaan resultaten uit het MKB Barometer onderzoek over te nemen in eigen publicaties, mits de bron vermeld wordt en gebruik van de resultaten geen commerciële doeleinden dient.

Over Exact

Exact ontwikkelt cloud software voor kleine en middelgrote bedrijven en hun accountants. De producten automatiseren bedrijfsprocessen: van financiën tot HR en van logistiek tot projectmanagement. Dat levert niet alleen tijdswinst op, maar ook inzicht. Zo kunnen klanten efficiënt werken, onderbouwde beslissingen en verder groeien. Inmiddels vertrouwen ruim 675.000 bedrijven, voornamelijk in Nederland, België en Duitsland, op Exact's software.

Exact is in 1984 opgericht in Delft, waar het hoofdkantoor nog altijd gevestigd is. Dagelijks werken ruim 2.000 ambitieuze professionals aan innovatie. Verantwoord ondernemen staat daarbij centraal, want alleen met respect voor elkaar, het milieu en de samenleving kan de organisatie op lange termijn van waarde zijn.

Vragen & Contact

Heeft u vragen over de MKB Barometer?

Neem gerust contact met ons op:

 www.exact.com | +31 15 711 5100

 Molengraafsingel 33, 2629 JD Delft